

WARTOŚCI OLIMPIZMU W EDUKACJI SZKOLNEJ I AKADEMICKIEJ

Redakcja: ks. Marian Nowak i Andrzej Pawłucki

OCENA FORMY I TREŚCI

1. Znaczenie problematyki – czy ukazano problem w ujęciu systemowym i zaprezentowano jego trendy rozwojowe?/ The importance of the issue – whether the problem is shown in terms of the system and presented its development trends? Monografia wykazuje wszechstronne rozpoznanie zagadnienia, prezentującego treści związane z wartością olimpizmu w edukacji szkolnej i akademickiej. Miejsce tej publikacji wyznacza – jak trafnie ujęto we wstępie – stanowisko, które charakteryzuje Salezjańską Organizację Sportową (SALOS) i w którym w myśl założeń personalizmu uznaje się, że to „człowiek jest celem, a sport tylko jednym ze środków by doń dotrzeć”. Salezjańska Organizacja Sportowa SALOS jest częścią międzynarodowej organizacji Polisportive Giovanili Salesiane Internazionali z siedzibą we Włoszech. Podstawowym celem jaki przyświeca organizacji jest rozwijanie wychowawczych, kulturalnych i społecznych aspektów sportu, w ramach uznanego wzoru człowieka i społeczeństwa, inspirowanych wizją chrześcijańską i bogactwem salezjańskiej tradycji wychowawczej. Koncepcja olimpizmu została opracowana przez barona Pierre’a de Coubertin, inicjatora nowożytnego ruchu olimpijskiego. Dąży ona do życia opartego na radości z wysiłku, przyjaźni, fair play oraz poszanowania uniwersalnych i podstawowych zasad str. 1 etycznych, a także środowiska naturalnego. Baron Pierre de Coubertin uważał sport nie tylko za środek hartowania ciała, ale przede wszystkim za uniwersalną metodę wychowania współczesnego człowieka w duchu pokoju. Idea ta stała się podstawą nowożytnego ruchu olimpijskiego. Koncepcja organizacji SALOS jest

mi bliska, ponieważ sam od 1994 r. do 1998 r. pracując z młodzieżą, w ramach działalności wychowawczej utworzyłem na warszawskim Ursynowie – Salezjańską Organizację Sportową – SL SALOS, zajmującą się wychowaniem trudnej młodzieży poprzez sport. Definicja „olimpizmu” wypracowana w Karcie Olimpijskiej z 1991 r., przytaczana i cytowana przez Autorów recenzowanych tekstów wskazuje, że jest to „filozofia życia wyrażająca i łącząca w wyważoną całość wartości ciała, woli i umysłu”. Oczywiście pozostaje problemem samo rozumienie pojęcia „wartości”, które należałoby też odnieść do rozumienia „olimpiady” i korzyści z nią związanych. Takiemu namysłowi służy swoista hermeneutyka wartości olimpizmu, uwzględniająca nie tylko przeszłość, ale także próby odczytywania tych wartości w obecnych czasach. Tego rodzaju namysł podejmuje jedenastu Autorów w swoich artykułach, które zwłaszcza ukierunkowują się na rzeczywistość edukacyjną na każdym jej etapie instytucjonalnym szkolnym i akademickim. Stanowią one zatem bardzo cenny efekt namysłu i włączenia się do debaty na temat wartości olimpizmu dla edukacji szkolnej i akademickiej w obecnych uwarunkowaniach społecznych, kulturowych, światopoglądowych, a na szczególną uwagę zasługują teksty prezentujące „dobre praktyki” współcześnie realizowanej edukacji w związku z wartościami olimpizmu. Charakter teoretyczno-praktyczny publikacji jest kontynuacją tradycji związanej z cykliczną historią Sympozjów Naukowych SALOS, które owocowały publikacjami wybranych tekstów stanowiących następnie wprowadzenie do sympozjalnej debaty. Tak jest także z recenzowaną publikacją, której strukturę ujęto w trzech częściach: filozoficzno-antropologicznej, aksjologicznej i praktycznej:

I. CZĘŚĆ PIERWSZĄ: FILOZOFICZNE UJĘCIE OLIMPIZMU niosącą wsparcie teoretyczne w lekturze zjawiska olimpizmu tworzą: Ks. prof. dr hab. Marian Nowak w swoim artykule: Olimpizm jako dobro obiektywne czy rzeczywistość wartościowana? – już przez sformułowanie tytułowe w formie pytania ukierunkowuje się na samą kategorię „olimpizmu”, którą analizuje w kontekście historycznego procesu rozwoju rozumienia słowa „wartość” Autor poszukuje koncyliacyjnego powiązania tych stanowisk odwołując się do mądrości str. 2 chrześcijańskiej. Poszukuje On odpowiedzi na szereg pytań, w tym m.in.: Jaką ma jednak wartość olimpizm? Czy jest to wartość o charakterze obiektywnym, którą każdy rozpoznaje i której doświadcza, czy też jest to wartość subiektywna i może być odkrywana indywidualnie lub narzucana tylko dla niektórych? Jakie wartości wnosi olimpizm w życie ludzkie i jakie ma znaczenie w naszych czasach, w roku 2024, gdy przeżywamy pierwszy rok Igrzysk Olimpijskich zainaugurowanych w Paryżu? Skoro olimpizm jest określany jako termin filozoficzno-pedagogiczny, to czy olimpizm posiada znaczenie i może wnosić wartości wychowawcze dla edukacji szkolnej

i akademickiej? Są to pytania, na które poszukuje się odpowiedzi w obecnych czasach, z racji także ożywienia idei olimpizmu przez XXXIII Igrzyska Olimpijskie. Prof. dr hab. Andrzej Pawłucki w tekście zatytułowanym: Z lekcjonarza olimpizmu:– trzy stadiony, trzy sensory agonu, bardzo kompetentnie i erudycyjnie wprowadza czytelnika w samą problematykę olimpizmu i wnosi pomoc w podjęciu refleksji nad olimpizmem w obecnym czasie. Wg Autora igrzyska XXXIII Olimpiady w Paryżu pokazują właśnie, że kiedy stadion zaczyna należeć do ulicy, przestaje być ostatnią ostoją absolutyzmu moralnego. Konserwatywna moralność sportowa, jaką agonista zastaje w kulturze stadionu, i której jawnie odrzucić nie może, pozostaje w konflikcie z moralnością zła wnoszonego do stosunku sportowego przez transseksualnych oszustów, oczywiście za przyzwoleniem nieco głupkowatych sędziów i ich ideologicznych mocodawców. Można powiedzieć, że na paryskiej ulicy doszło do zetknięcia się moralności olimpijskiej arystokracji (rycerz na białym koniu wnoszący do pokolenia nowej Olimpiady białą flagę z pięciojednią kół – znak pokoju społecznego) z moralnością ochlokracji jakobińskiego terroru (ścięta głowa Marii Antoniny – „gwałt niech się gwałtem odciska”) oraz amoralnością postmodernizmu (wyszyczenie Ostatniej Wieczery – „wszystko uchodzi, o nic nie chodzi”). Ks. prof. UAM, dr hab. Maciej Olczyk w artykule: Przymierze sportu i sumienia. Etyczne inspiracje antropologii olimpijskiej P. de Coubertina kontynuuje analizy związane z etycznym wymiarem sportu i z jego powiązaniem z sumieniem, koncentrując swoją uwagę na pismach samego Pierre’a de Coubertina, dla którego taki właśnie związek sportu z sumieniem i sumienia ze sportem był oczywisty. Autor artykułu w konkluzji słusznie dowodzi, iż »Zdaniem cenionych pedagogów sportu to właśnie między innymi od czystości sumienia sportowców „kierujących się logosem prawa naturalnego, zależy fenomen utopijności sportowego konkursu” Od czystości ich sumień zależy także „spełnianie się sportu zgodnie z jego osobowym celem” Można przypuszczać, że to str. 3 właśnie miał na myśli baron de Coubertin, kiedy podkreślał celebrowanie w sporcie kultu prawdy. Tym samym mógł dostrzegać w nim wielki potencjał wychowawczy oraz wyjątkową palestrę formacji sumienia, pozwalającą na integralne dojrzewanie osoby ludzkiej«. Prof. dr hab. Wojciech J. Cynarski w artykule: Sztuki walki dla pokoju. Pokój i dialog jako wartości w tradycyjnym „budo”, podejmuje bardzo interesującą analizę wschodnich sztuk walki w kontekście idei olimpizmu, zwracając w tej analizie szczególną uwagę na wartości japońskiego budo w ich dzisiejszej adaptacji. Wg Autora główna różnica, pomiędzy drogą sztuk walki a sportem olimpijskim, wynika z dominującego paradygmatu. W sporcie jest to zwłaszcza paradygmat rywalizacji – konkurencja, porównanie wyników lub wprost walka o zwycięstwo (wg określonych

regulaminami zasad). W drodze sztuk walki jest to zwłaszcza szerzej rozumiany perfekcjonizm. Podobnie, jak sport olimpijski, także sztuki walki służą idei światowego pokoju, dialogu i współpracy. Dotyczy to zarówno dyscyplin sportów walki powstałych z „usportowienia” sztuk walki, jak i sztuk walki uprawianych w sposób tradycjonalistyczny.

II. CZĘŚĆ DRUGĄ zatytułowaną: **AKSJOLOGIA OLIMPIZMU A EDUKACJA** charakteryzuje szczególne ukierunkowanie się na teorię wartości – począwszy od aspektów historycznego rozwoju tej problematyki, poprzez aksjologię pedagogiczną i aksjologię sportu. Problemy tego obszaru pedagogicznej aksjologii podejmuje: Ks. prof. UKSW, dr hab. Stanisław Chrobak w artykule: *Uczyć się, aby być – edukacyjne wartości sportu*, wskazuje na wieloaspektowość tej problematyki oraz wybiera edukacyjne wartości sportu, które implikują kształtowanie osobowości człowieka. Wszelkie działania edukacyjne powinny służyć dobru człowieka. Fakt „być osobą” sprawia, że człowiek nie może być uważany za środek do czegoś, lecz posiada on zawsze swoją własną wartość. W wyniku swej rozumnej działalności tworzy on świat zewnętrznych i wewnętrznych wartości, czyli świat kultury, ale równocześnie pomnaża swoją wewnętrzną doskonałość. Autor strafnie podkreśla, iż „Antropologia personalistyczna uznaje z jednej strony ontologiczną kompletność człowieczeństwa każdej indywidualnej osoby, ale z drugiej traktuje życie społeczne jako niezbędne dla wszechstronnego rozwoju człowieka i aktualizacji jego bytowych możliwości” Prof. UŁ, dr hab. Jolanta E. Kowalska w artykule na temat: *Wychowanie do odbioru widowiska sportowego poprzez sport i wartości olimpijskie*, podjęła bardzo interesujący i ważny problem przygotowania dzieci i młodzieży do odbioru widowiska str. 4 sportowego i skorzystania z potencjału wychowawczego sportu i idei olimpijskich ze szczególną uwagą na edukacyjną wartość zasady fair-play, w kształtowaniu odpowiednich postaw kibiców, minimalizowaniu chuligaństwa stadionowego oraz promowaniu etycznych zachowań. W artykule podkreślenia należą słowa Autorki, iż „Istotną rolę w podkreślaniu prawidłowego kontekstu fair play jako naczelnej zasady olimpizmu i sportu pełnią [...] pedagogzy sportu, trenerzy, sportowcy, działacze i dziennikarze. Wykracza ona [...] poza wszelkie ramy i można ją odnieść do każdej działalności podejmowanej przez człowieka – jak podkreśla Wojciech Lipoński, niezmiernie ważne jest to, aby pojęcie fair play i sportsmanship były prawidłowo rozumiane przez wszystkich, a nie tylko specjalistów zajmujących się sportem” Doktor Natalia Ruman, w artykule zatytułowanym: *Olimpizm – filozofia życia w harmonijnym i integralnym rozwoju ucznia*, wychodzi od roli filozofii, aksjologii i filozofii wychowania w tworzeniu teorii wychowania, wskazuje na uwarunkowania, potrzebę i możliwości realizowania

olimpizmu pojmowanego jako filozofia życia i czynnik integralnego oraz harmonijnego rozwoju ucznia. Podkreśla Ona, iż olimpizm stanowi swoistą pedagogię sportu. Zawiera on w swej istocie wychowanie młodzieży przez sport w duchu lepszego wzajemnego zrozumienia i przyjaźni, ma on służyć budowaniu lepszego pokojowego świata, ma czuwać nad moralną stroną działań sportowych. Przychylam się do zdania, iż: wychowanie olimpijskie tworzy szanse współczesnej szkole na realizację głównych kierunków trendów w pedagogice humanistycznej. Może ono zdecydowanie obejmować elementy innowacyjne, praktyczne ekspresyjne, współdziałanie uczniów i rodziców w organizacji procesu dydaktycznego, współpracę w zespole, realizację zadań edukacyjnych poza murami szkoły. Nowoczesny model edukacji sprowadza się do troski szkoły o harmonijny rozwój dziecka, jego zdrowie i dobre samopoczucie. I w końcu: zasadniczą tendencją nowoczesnej edukacji jest przystosowanie szkoły do dziecka, uczynienie z niej placówki przyjaznej dziecku. W artykule Mgr Joanny Jastrzębskiej i Mgra. Bartłomieja Łaska zatytułowanym: Etyczny wymiar pracy trenera w sporcie wyczynowym, wychodząc od ogólnych podstaw czerpanych z etyki i moralności, nadających sens życia współczesnym sportowcom i olimpijczykom, Autorzy wskazują na szczególną rolę trenera w kształtowaniu wartości oraz prezentują wybrane aspekty pracy trenera z zawodnikami, czerpane z wyników badań innych autorów. Niestety komercjalizacja, korupcja, czy też przemoc „wdzierają” się do sportu i rozpraszają sportowców, stwarzając pokusy sławy i bogactwa, które nie idą w parze z ideowym duchem miłości do sportu. Finalnie problemy i wyzwania te str. 5 mogą być zwalczane poprzez inne spojrzenie na proces treningu wyczynowego we współczesnych czasach. Holistyczne spojrzenie na zawodnika, zarówno z perspektywy rozwoju sportowego, jak i moralnej troski może przynosić obiecujące rezultaty wtedy, kiedy odbywa się w atmosferze wzajemnego zrozumienia między trenerem a zawodnikiem. Relacja ta stwarza fundamenty autorytetu trenera, który w obliczu zmieniającego się, zautomatyzowanego świata, jest potrzebny bardziej niż kiedykolwiek wcześniej. Mgr Pamela Majzner z UŁ w artykule: Przemoc stosowana wobec sędziów piłki nożnej w ocenie arbitrow, prezentuje swój warsztat badawczy związany z badaniem problemów sportu. Autorka wskazuje na inne ważne zjawisko przemocy wymierzonej w rolę oraz postać sędziego piłki nożnej ze strony także kibiców i w związku z tym porusza problem potrzebę nauczania młodych kibiców właściwego zachowania na trybunach, wspierania zawodników swojej ulubionej drużyny i kultury kibicowania.

III. CZĘŚĆ TRZECIĄ zatytułowano: **WYBRANE DOBRE PRAKTYKI EDUKACJI OLIMPIZMU** i tworzą ją zorientowane praktycznie i pokazujące niektóre dobre praktyki edukacji w wartościach olimpizmu teksty

Autorów ukazujących owszem tło teoretyczne podjętej problematyki, ale zwłaszcza przybliżających konkretne inicjatywy, działania, a nawet sposoby prowadzenia edukacji do wartości olimpizmu: Prof. AWF, dr hab. Ryszard Bartoszewicz, w artykule zatytułowanym: Idea Olimpijska w edukacji dzieci i młodzieży szkolnej, przywołując poszczególne wartości olimpizmu, oraz Olimpijski Program Edukacji Wartości (OVEP), wskazuje na edukacyjny potencjał wartości idei olimpijskiej dla rozwoju zharmonizowanej osobowości. Autor wskazuje na przestrożę, którą warto przytoczyć: „[...] nie zawsze to co uważamy za słuszne i prowadzące do potencjalnie dobrych efektów jest tak odbierane przez innych. W tym przypadku dotknęło to niezaprzeczalnych wartości idei olimpijskiej przydatnych w wychowawczym modelowaniu charakterów młodych pokoleń. Procesie, który bezsprzecznie obarczony jest społeczną odpowiedzialnością rodziców, nauczycieli, naukowców, nauki, ale nie decydentów [...]”. Dr Jolanta Derbich w artykule: Edukować – to nauczyć i wychować. Edukacja olimpijska w kształceniu szkolnym i akademickim – prezentacja wybranych projektów własnych, w ramach prezentacji „dobrych praktyk”, ukazuje praktyczne przykłady projektów zrealizowanych w środowiskach akademickich z zakresu edukacji olimpijskiej dzieci i młodzieży, zarówno szkolnej jak i akademickiej, pomocnych w dziele wprowadzania ich w wartościowe życie. str. 6 Podsumowując: wartości edukacyjnych ułożonych w sporcie i olimpizmie, nie da się zakwestionować. Są one powszechnie uznane i cenione. W procesie edukacji warto więc, odwoływać się do nich i wykorzystywać w nauczaniu i wychowaniu dzieci i młodzieży, ukazując przy tym szeroki kontekst dla ich stosowania, czyli zarówno w sporcie, jak i życiu poza nim. Jeśli pomoże się młodym odkrywać i poznawać prawdę, dobro i piękno i do tych wartości dążyć posługując się wzorami pochodzącymi ze sportu, to łatwiej im będzie dostrzegać to, że „olimpijczykiem” można być nie tylko w rywalizacji sportowej, ale także w zmaganiu się z wyzwaniami codziennego życia. Należy pamiętać, iż współczesny olimpizm stał się swoistą ideologią z przesłaniem pewnych wartości. W czasach kryzysu wartości wychowawczych idea olimpizmu łącznie z zasadą fair play postrzegana jest przez wielu zwolenników jako jedna ze skuteczniejszych form wychowania, która powinna znaleźć czołowe miejsce w współczesnym nurcie pedagogicznym. Olimpizm prezentując wartości humanistyczne stał się podstawą kultury fizycznej i sportu, nadając im wysoką rangę społeczną.

2. Konstrukcja opracowania/Text structure Konstrukcja opracowania jest jak najbardziej prawidłowa, przemyślana i logiczna. Przedstawiony schemat oraz selekcja informacji potwierdza ściśle utrzymanie przyjętego celu i jego realizacji.

3. Wartość naukowa – prawidłowe wykorzystanie terminologii naukowej, adekwatność metod badawczych i oryginalność wyników badań/ Scientific value – the correct use of scientific terminology, the adequacy of the methods and originality of research results W świetle krytyki jako oceny poprawności praca jest wartościową, jeśli można wykazać, że jest wolna od błędów dotyczących szeroko pojętej metody naukowej. Główną, wręcz zasadniczą rolę odgrywa kryterium oryginalności. Oryginalny problem naukowy jest tym bardziej wartościowy, im jest bardziej ogólny – im bardziej pojemny, im więcej obejmuje zagadnień szczegółowych. Dzieła postępowe obalają tradycyjne idee, metody i techniki twórcze, by na ich miejsce wprowadzić nowe idee, zasady, wzorce, problemy, metody, techniki, konstrukcje. Są kamieniami milowymi na wielowiekowej drodze postępu twórczego. Pokazują drogę do realizacji nowych form. Podniecają inicjatywę twórców. Rozpoczynają nową epokę twórczości. Dowodzi to, jak trudnym przedsięwzięciem jest wyrażenie słowem pisanyim tego, co chce się rzeczywiście str. 7 powiedzieć, które mają świadczyć o umiejętności samodzielnej pracy naukowej ich autora zmierzającej do rozwiązania wybranego problemu badawczego, a także o jego dojrzałości intelektualnej i etycznej. Należy uznać, iż recenzowana praca posiada ww. wymienione atuty zarówno w zakresie wykorzystanej terminologii naukowej, adekwatności metod badawczych, jak i oryginalności wyników badań. Wybór metod badawczych zastosowanych w niniejszej monografii znajduje uzasadnienie w samym temacie podejmowanych rozważań, które miały na celu z jednej strony retrospektywną analizę wartości olimpizmu w edukacji szkolnej i akademickiej, a z drugiej strony wskazanie możliwości rozwojowych w tym zakresie. Zastosowane w niniejszej pracy metody badawczy były zdeterminowane przez cel pracy. W opracowaniu uwzględniono wagę użytkową problemu na równi z punktu widzenia dyskursu naukowego, jak i praktyki. Monografia wykazuje się starannością, pracowitością, z zachowaniem analitycznego myślenia. Cechuje ją poprawność rzeczowa.

4. Osadzenie w kontekście teoretycznym – czy w publikacji jasno opisano zagadnienia oraz podstawy teoretyczne problemu/ Embedding in a theoretical context – whether the publication clearly describes the issues and theoretical foundations of the problem Recenzowana monografia głęboko osadzona jest w pogłębionych studiach literaturowych. Autorzy poprawnie definiują kluczowe pojęcia. Monografię cechuje bogatość treści merytorycznych, rzetelność dociekań, wspartych naukową refleksją, trzymającą się ściśle założonego przedmiotu i celu publikacji. Monografia osadzona jest w szerszym kontekście teoretycznym i uwzględniona jest adekwatność metod badawczych, wykorzystując współczesną myśli nauk społecznych.

5. Wykorzystanie źródeł i literatury przedmiotu/ Use of sources and literature on the subject Bibliografia została sporządzona w sposób modelowy. Dotyczy to zarówno jej konstrukcji, jak i uwzględnienia zdecydowanej większości najważniejszych, istotnych dla monografii źródeł. Oceniając wykorzystanie źródeł i literatury przedmiotu należy zauważyć, że do opracowania monografii zebrano obszerny, reprezentatywny materiał źródłowy. Wartości olimpizmu w edukacji szkolnej i akademickiej w literaturze przedmiotu jest str. 8 przedstawiana w zależności od rodzaju organizacji i jej priorytetów, proponuje różne schematy tego procesu. Podkreślono, iż w literaturze przedmiotu istnieje wiele typologii, klasyfikacji, można się spotkać z różnym nazewnictwem modeli. Podkreślono również, iż w literaturze spotkać można przykłady technik komunikacyjnych, które mają ułatwić realizację zamierzonych celów czy wywołanie konkretnego działania. Takie ukazanie zagadnienia świadomie wzbogaca dyskurs naukowy. Wykaz literatury przedmiotowej monografii jest bardzo trafnie przygotowany i wykorzystany (zarówno współczesnej jak i wcześniejszej, głównie polskiej, ale i zagranicznej, przy wykorzystaniu netografii). Z pewnością pomoże przy innych pracach naukowych, osobom zainteresowanym w poszukiwaniu i zdobywaniu nowych, cennych źródeł wiedzy.

6. Poprawność językowa/ Grammatical and stylistic correctness W recenzowanej monografii nie zaobserwowałem jakichkolwiek błędów językowych. Monografia jest bardzo poprawnie zredagowana pod względem formalnym i treściowym. Napisana jest klarownym, komunikatywnym, poprawnym językiem. Autorzy tworzą samodzielne wypowiedzi argumentacyjne według podstawowych zasad logiki i retoryki (określają cele i przedmiot badań, stawiają swoje tezy i dyskutują z innymi, dobierają właściwie argumenty, porządkują je, hierarchizują, dokonują ich selekcji pod względem użyteczności w wypowiedzi, podsumowują, dobierają przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadzają prawidłowe wnioskowanie).

7. Jakość graficzna ilustracji, tabel, wykresów/ Graphic quality of illustrations, tables, charts Recenzowana monografia nie posiada ilustracji, tabel i wykresów.

8. Skala prezentacji problemu (podkreśl właściwe)/ The scale of the problem presentation (underline appropriate): Światowa **Krajowa** Środowiskowa.

9. Przewidywane zainteresowanie publikacją (podkreśl właściwe): **Szerokie** Wąskie Grono specjalistów Ograniczone.

10. Sugestie poprawek lub uzupełnień/ Suggestions for corrections or developments: Wysoko oceniam podjęcie przedmiotowej problematyki, jak również wyrażam nadzieję, że zawarte i wyrażane w monografii tezy, pobudzą do głębokiej refleksji nie tylko naukowców, czy nawet studentów,

ale i praktyków, stąd opowiadam się ze wszelkich miar za jak najszybszym wydaniem tej publikacji drukiem. Brak jest z mojej strony sugestii, poprawek lub uzupełnień. Praca jest bardzo dobra, a Autorom należy się uznanie za wnikliwość oraz umiejętność analizy i wyciągania trafnych wniosków oraz umiejętność konfrontacji własnych poglądów z poglądami innych autorów. Mam nadzieję, że książka ta będzie pomocna zarówno dla teoretyków, jak i praktyków. Ponieważ uwzględniam w niej nie tylko teoretyczny, ale także praktyczny aspekt wartości olimpizmu, jest ona skierowana do szerokiego grona odbiorców. Mogę ją polecić studentom, badaczom, pedagogom, psychologom i socjologom zainteresowanym tą tematyką. Dla badaczy może być inspiracją do rozwijania teorii i prowadzenia studiów nad skutecznością edukacji, a dla praktyków – do pewnych rozważań porządkujących ich warsztat pracy. Autorzy adresują tę książkę przede wszystkim do tych osób, które chcą rozwijać swoje umiejętności wychowawcze. Wyrażam przekonanie, że interesujące programy z zakresu edukacji olimpijskiej, w które dzieci i młodzież, zarówno szkolną, jak i akademicką uda się włączyć, mogą stać się skutecznym narzędziem w procesie wprowadzania ich w wartościowe życie.

Konkluzja/ Conclusion } Praca może być opublikowana w obecnej formie/The text should be published as it is.

Oświadczenie: Niniejszym oświadczam, że w celu wykonania powyższej recenzji, otrzymałam/-em zanonimizowaną pracę.

27.09.2024 r.

ks. prof. dr hab. Kazimierz Pierzchała